

EL CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2	ra	ls	al	mes.
Fora.	8	»	trimestre.		
Un número sol.	1	»			

Anuncis á preus convencionals.

SOBRE LA REGLAMENTACIÓ DEL TRAVALL

V

Tampoch, segons se deixá consignat en lo primer d' aquestos articles, resulta *patriótica* la reglamentació projectada pels representants del Poder Central.

Nó pera fer la por sinó porque ara vé al cas recordarlo, repetirém lo que cada dia sentím á dir: Lo pays vá de mal á pitjor; son estat es ja tant grave que pera salvarse ha de menester lo concurs de tots sos fills. Entre aquestos s' hi contan los treballadors industrials de la nostra terra. En aqueix concepte, pesan sobre d'ells obligacions ineludibles, de las quals ni ells s' en poden excusar, ni hi ha qui tinga dret á rellevárlsen.

Aixís com en la moderna organissació dels pobles correspon á la classe mitja portar, conforme convinga millor als mateixos, lo timó de la cosa pública, dirigint y regulant son avens y fent de moderador entre la tendencia constantment avassalladora y tiránica de la classe alta y l' forcejar sempre violent y desordenat de la classe baixa, aixís actuant d' imparcial y justa intermiliaria, conservadora del ordre y mantenidora de la equitat social, també correspon á la classe treballadora prestar sa energia y contribuir ab son valer á la salvadora y patriótica obra de la rehabilitació nacional. Aquest exigeix

molta abnegació y forts sacrificis de part de tots, y tots devém oferirlosi en la mida de las nostras forsas tant individuals com colectivas.

De la mateixa manera que en las lluytas sagnants de la guerra armada s' posan á contribució las forsas, las aptituts y ls recursos especials de cada classe social ab lo fi de poder lliurar al pays de la subjecció al domini extranjer, en las lluytas de la pau, en las competencias del treball productor determinants de la prosperitat ó l' decahiment del poble, també s' han de posar á contribució aquellas forsas, aptituts y recursos mateixos sense altra consideració que la de lograr la independència económica, la preponderancia política y l' benestar nacionals.

Los que tal no entengan; aquells que cedint á la cobarda y suicidomania de tranzigirho tot fins lo que rebaixa y pert als pobles, se dobleguin fins á alterar ó permetrer que s' alterin las condicions del treball en sentit desfavorable á son lliure desenrotlo y la económica obtenció de sos productes, ajudarán á mermar los elements de que disposa l' pays pera sortir victorios en la inevitable lluyta de competencias que en lo camp de la producció industrial ve sostenint desde llarch temps contra ls mes poderosos rivals del món; trabarán lo treball productor nacional, impossibilitarán la rehabilitació económica de Espanya, posarán en perill sa independència, y com que en últim terme son procedir resultarà perjudicial á la Pátria, será un procedir evidentment *antipatriótic*, que es, ni més ni ménos, lo que tractavam de probar.

* *

Ben clar s' ha vist en lo dit fins aquí, que, com haviam assegurat al comensament la reglamentació del treball; fins la que sembla estar disposat á admetrer lo senyor Sallarés, no sols avuy per avuy sino per moltíssim temps endavant, á causa de las compromesas circumstancias en que s' troba engolfat lo nostre pays, no resulta ni oportuna, ni nescaria, ni justa, ni patriótic.

Vol dir aixó que podrà votarse la ley en qüestió, més ó ménos atenuada, pero, ó será fatalíssima pera la industria y pera l' treball en general, ó recaurá en lo trist paper d' una de tantas lleys escrites com tenim á Espanya, d' aquellas que fan bó l' proverbí genuhinament espanyol: *feta la ley, feta la trampa*. Tot lo més que puga servir será pera posar una arma més en mans del odiós caciquisme polítich ab la cual se puga mortificar, perjudicar y fins arruinar als enemichs de la colla que mana y sobre tot als honrats defensors de

la dignitat é interessos del pays, desgraciadament antitètics avuy en dia ab los de las collas que 'ns governan.

Y no 's crega que es una suposició arbitraria la nostra al prevenir que dita ley, no ha de cumplirse á Espanya, puix, en Inglaterra mateix, nació relativament próspera y domadora del món industrial, y en la que 's fan molt pocas lleys y 's compleixen totas las que hi hán fetas, és en dit privilegiat en dit formalíssim pays se fá una eloqüent excepció ab la ley de Reglamentació del treball sobre la qual, com havem demostrat, ja en alguna altra ocasió, governants y governats no fan més que jochs d'equilibri á fi de escarnirla y evitar sos perniciosos efectes, sorteiant tots los ressorts á que 's pot humanament prestar.

Efectivament, los governants del poble inglés tingueren al escriure dita ley, y segueixen tenint lo que haurían de tenir tots los governants del món; aixó és: judici pera llurs governats que no 'n poden ó no'n volen tenir. No més que pera acabar ab la imponent é insensata cridoria que 's armá quan las masses, dels grans centres industrials, reclamaren la ley de reglamentació del treball en general, y especialment del treball dels noys en tallers y fàbricas, se feu la ley que, poch ó molt modificada, encara 's diu que regeix. Pero un cop estabierta, lo govern primer, los inspectors que devían vetllar per sa estricta observancia després, y mes tart los mateixos treballadors que tantas cosas bonas se 'n havíam promés, feren los ulls grossos, y sobre en lo relatiu al treball del noys, deixaren á cada interessat manejar-se conforme convingués á sas necessitats. Aixís pogueren tornar á entrar en las fàbricas y tallers, y continúan entranthi avuy, molts noys de menos dels deu anys marcats per la ley, pera poder comensar á treballarhi, pero sense figurar com á treballadors. Un cop dins de las fàbricas, fan lo que 'ls hi manan, son lo mateix que abans de donarse la ley de reglamentació: ajudants de tota mena de feynas, pero ara no se 'ls anomena aixís, ara 'ls diuen *aprenents*, y, encara que son una mena d'aprenents que no poden faltar á la feyna, y ademés, en lloch de pagar per lo que 'ls ensenyan ó cuan menos aprendrer de franch, cobran per lo que treballan, com que ni llurs noms ni llur setmanada figuren en cap llibre ni registre de las casas ahont se guanyan la vida, tothom los deixa anar fent sense molestarlos pera res. Los noys avansats que han d'anar á la fàbrica ó al taller pera afanyarse la subsistencia y troban insuficient la mitja setmana que cobrarian si, subjectantse estrictament á las disposicions de la ley, trevallessin solzament la meytat del temps que allí s'estiha, si ho combinan de manera que entre dos pagan fer la feya corresponent á tot lo temps en duas cases diferentes.

matí lo passen cada hù dels dos en una casa distinta, generalment situadas nò gayre lluny l' una de l' altra. Al mitj dia, després de dinar, cambian los llochs, y la tarde la passa cada hù á la casa ahont l' altre ha treballat lo dematí. Ab aqueix fácil cambi, trevallen tots dos lo temps complert y guanyan y cobran tota la setmanada, sense ferse notar ni comprometre gens ni mica á las casas que 'ls donan feyna.

Y aixó no ho fá un treballador sol, ho fan molts en tots los centres industrials inglesos, y de desde molt temps, y casi á la vista de tot-hom, sense que á ningú se li ocurri protestarne. ¿Per qué? Primerament perque en la vida humana hi han necessitats que no tenen lley, y segonament, perque lo deber de vencer en la lluyta contra la producció no inglesa, está en la conciencia de tots los fills d' aquella terra y 'ls fá callar: la salvació de tots ho imposa.

Si aixís, donchs, ho entenen los inglesos en mitj de sa gran potencia industrial ¿que 'ns toca fer á nosaltres, verdaders *pipiolis* de la producció?

Es hora ja de que comensém á aprendre de viure, reprenent l' antich caràcter sencer y pràctich dels nostres pares, que es lo quin ha de durnos lo pá á casa, més que no pas la impresionabilitat, la hidalguia, lo quixotisme y l' imprevisió de la rassa dominadora, qual fatídica influencia tan ha fet degenerar la nostra gent y la nostra terra.

FERRÁN ALSINA.

DISCURS

llegit per don Joan Capmany en la vetllada que tingué lloch en lo «Centre Català» d' aquesta ciutat lo dia 1 dels corrents.

Senyors:

Es costum establerta en tots nostres actes, que 'l soci encarregat de donar las gracias al auditori y á las senyoras y socis que han pres part en la vetllada, accentuhi en son discurs la nota catalanista; simpática costum que m' atrau y captiva y que no seré jo qui la trenqui.

Pochs mereixements puch ostentar pera constituhirne part principalíssima de la vetllada que fina, distinció ab que m' han honrat mos estimats consocis y que jo m' esmeraré en cumplir, sino ab párrafo erúdits ni frasses retóricas, inspirat per l' amor á la Catalunya de de mos bells ensomnis, obligat pel dever que tenim tots los catalans

de pagar lo *deute d' amor á Catalunya* segons heu sentit dir en lo bellíssim discurs del eminent Guimerá que s' os ha llegit al comensar nostra festa.

Avuy que totas las moléculas d' eixa atmósfera al oneijar al impuls de nostre respir están saturadas de patriotisme, avuy que 'l saló está á vessar, avuy que algú de vosaltres assisteix aquí com ha assistit á qualsevol festeig del programa de la Festa Major de Sabadell, avuy mes que may los catalanistas al refermarnos en nostras doctrinas, devem dirvos que las festas en los pobles son la remembransa de l'avior, y que 'l poble oprimít que las celebra, es que vol trencar los ferros de sa gavia pera remontarse als amples espays dels bons temps, frisós de cantar lo poema de sas glorias.

Deixéu, donchs, que ab frassé incorrecta evogui 'l primer cant.

Senyors: Durant lo sigle VIII la fressa de las armas sotrapuejá nostre territori, Catalunya 's vegé desamparada, esma-perduda, donchs las nacions vehinas la feren camp de guerra; considerada lliure Catalunya per los franchs, declarats hereditaris los feus en l' Assamblea de Quiersi, en lo sigle IX un de nostres comptes-marquesos sens altre blassó que una ferida sadollantli sanch, s' aixeca d' entre las ombras, l' amor á sa terra 'l guía, es Jofre que funda una nacionalitat qu' ha d' ésser forta y esplendent.

Forta ja en sa naixensa, perque resisteix las formidables invasions dels afarbs, esplendent perque ab tot y ésser la darrera meytat del sigle IX y la primera del X épocas de brega, lo conreu de las llettras y de las ciencias y la creació de la industria y del comers s' agermanan pera son desenrotllo ab los innombrables monuments que tant nos admiran y captivan, ab las fundacions relligiosas y catedrals qu' encara se 'ns mostran, com la Seu d' Urgell, la Seu de Vich, Sant Quirse de Culera, Fontans, Arles, Sant Pere de Besalú, Cuxá, La Grassa, Sant Llorens del Munt y particularment la basilica de Ripoll model en l' art románich, la santa casa habitada per Arnulf que á despit de la feya aniquiladora reconstituí l' insigne Oliva y mes tart son digníssim successor Morgades *retornant á la Verge son antich palau y á Catalunya sa casa payral* segons ell escrigué lo dia inesborrable de la consagració de Santa María.

Ha cumplert un mes de sa restauració y encara ressonan vibrants en mas orellas las paraulas del bisbe d' Urgell quan desde 'l púlpit deya als creyents aplegats sota las naus de la basilica «Morgades es la genuina encarnació del amor á Deu y á la Patria».

Ho es, senyors, visiteu la vila de Ripoll, toya escullida que ab ar-

gentinas llasadas lligan'l Ter y'l Fresser: en ella s'hi destaca la Rosá mística de sants perfums: traspasseu l' arch triomfal de la portalada del Cenobi y las petjadas al torbar la solitut y l' mutisme de las tombas de Jofre, Berenguer, Tallaferro, Desbach y Eernats, sentiréu al ressonar que 's mofan de la impotencia dels moderns catalans, que ni esma tenen de reclamar l' herencia de sos antecessors, que allí jauhen; sens donarvos en compte, flectàreu los genolls, s' os encogirá l' esperit, vostres llavis barbotejarán una pregaria, demanaréu á la Madona dias de benhauransa per la desventurada Catalunya. Heus aquí l' obra de Morgades, del sant y del patrici en un mateix cos y en una mateixa ánima. Lo Prelat purificá novament lo flagellat altar, l' home, de las runas n' aixeca la primera casa. ¿No podrém tots los catalans reconstituhir lo poble?

Aneu catalans en peregrinatge á purificárvos dessota las imponents arcadas ahont hi onéja nostre penó; acosteuvos al altar de la Verge e i sa credensa hi veureu l' escut de Catalunya, dirigiu la vista á la torre y en sos marlets hi flameja la bandera de las barras de sanch, en los frisos dels capitells del claustre hi campeja esculpit f' toneijantlos l' escut de Jofre; tot, tot lo monument respira l' viril patriotisme de las passadas generacions, cad' una, cada capitell, cada altar, cada pedra, desde'l fonament fins á la creu de la cúpula te una expressió tan definida que sembla dirnos «catalans veniu á mí, so l' bressol de vostra nació, al tal que espero ab coixins novells á Catalunya per bressolarla com en sos bons temps, no volgueu que s' empolsint los comptes-reys que novament amanyago se mouhen neguitosos en llurs sepulcres, no volgueu que os malaheixen, han arribat fins á mí y s' han trobat florasters en son antich palau: aixequen catalans lo restre amaratat per las bofetadas, recordeuse que sou los nets dels alnogávers».

¡Oh! senyors, si possehir pogués l' expressió de llenguatge de Píefferrer pera fervos compendrer lo perquè del amor á Catalunya, sentiment que 's forma en los espays de la divinitat; si recopilar pogués una á una las notas de Descot, Muntadas, Montaner, y Bernat Metge, creyeu que seria goig suprem pera mí, lo poguer ferne enfilays, enfilays de perlas pera vosaltras, senyoras, que ab vostra presència honreu aquest temple de la Patria, perquè vostres fills aprenguessen á resar ab aquestos rosaris, que serian consol de son esperit en las horas de melangia, llum radiosa que 'ls illuminaría en lo camí de la dignitat, los inculcaria ideas santas y nobles y en las horas de prova pera sa Patria mantindria en ells las energias.

Patria de mos amors, quan veig catalans que ajudan á engrillonnarte fent pacte comú ab tos enemics en l' obra de ta ruina y s'en-

Vileixen negant 'l dret de demanar, la sanch sento rebatrer per molts polsos, no 'ls considero germans meus, donchs, ploro llàgrimes d'indignació y no és lo germà en la família catalana qui las causa, sino 'l fill bort que negant 'la personalitat ajuda als butxins que pretenen exterminar nostra rassa, pera ferse amos d'aquesta bella terra tan fructífera perquè es regada ab sanch de martirs, y volen fuetejarno. sino invertim nostra suhor pera satisfer sa cobdicia.

Vosaltres que m' escolteu no sereu d'aquesta fusta ni donareu lloch a que vostres fills ho sigan, puig la protesta més eloquent de vostre patriotisme es vostra assistència en tots los actes qu' en defensa de la llibertat de Catalunya verifica 'l Centre Català de Sabadell.

* * *

La personalitat de Catalunya 's manifesta en los temps prehistòrics per sa geologia, per sas condicions etnics; *la personalitat de Catalunya*, ha sigut un fet, y existirà sempre defensada per la gloriosa història y per las peculiars costums; si be es veritat que una ridícula mania las malversa, no per aixó deixan de manifestarse las tradicions y las costums recobrant pas a pas sa antiga puresa, al igual que 's mostra 'l cel sens màcula y acolorit per l' arch de St. Martí quan la tempestat s' allunya.

Va naixer una llengua tendre posada en boca de la mare bressolant son fillet, xamòsa en boca de la enamorada, vigorosa com 'ls penyals del Montserrat; s' escrivieren còdichs, admiració del mon, lo Consulat de mar n' es bella mostra, com ho son los Usatges ambé lleys enmotlladas al caràcter d' un poble florent, y llenguatge, còdichs y disposicions que 'ns feyan surmontar a tots los pobles de l' Europa y 'l progrés y riquesa eran deus may estroncadas, puig brillavan las arts, l' agricultura, la industria y 'l comerç era gaudi solsament nostre; eixas lleys redemptoras mans estranyas las han esqueixat substituhintlas per mesquinas disposicions nascudas al cau de l' enveja y del be personalista; s' ha imposat una llengua forastera, aixís los sayons se confonen ab nosaltres, se 'ns ha obligat a pactar ab ells perquè ab nostra suhor reguessim sos camps erms é improductius, y 'ls fills de Casanova s' han deixat conduhir com l' anye'l que s' inmolat; s' han deixat repartir lo patrimoni a cambi de la decadencia; tot lo gran ha desaparegut, sens dret de conquesta, senyors, no més que per la debilitat d' un rey a qui sa muller governava passarem a ésser carn de canó d' un migrat territori, com si duas rasses completament oposadas s' fonguessin a la tebior dels besos d' una dona.

Quanta diferencia existeix entre las esposallas de Ferran d' Aragó ab Isabel de Castella, ab las de la mes genial figura de nostra historia, Jaume I y Leonor de Castella! Compareu la preponderancia de Catalunya en temps del Conqueridor ab los temps dels reys catòlics; es cert que aquestos expolsaren la xusma moresca enarbolant l' arbre sant de la creu, pero recordeu que enfonsaren fins al pom lo punyal clavat al cor de Catalunya desde 'ls temps d' en Jaume d' Urgell de trista recordansa! També Berenguer III lo gran s' uní á una estrangera, á Dolsa de Provensa, concertantse 'l casament perque nostre comers s' extengués fins á la terra dels trobadors, germana bessona, que com nosaltres s' havia nutrit ab la venerada *llengua d' oc*. Aixís procedeixen los reys que s' desvetllan pel benestar de sos pobles.

Mes, deixém apart fets raquítichs, preocupemnos del esdevenidor; lo passat tot y essent inescrutable no pot modificarse, en l' esdevenir devém posar nostre seny; puig es pensament constant en l' home honrat lo desvetllarse per l' herencia de sa nissaga.

Y 'l pervindre de Catalunya ha d' esser espléndent y encisador, com esplendent y encisador es lo preludi del nou himne de renaixensa qu' arreu s' ou ressonar.

Per sort los ulls s' han desentelat del vel de sañch de las passadas gestas, la espatlla no está condolida per las descargas del fusell y las energías han recobrat sa viriosa actitud. Las fórmulas qu' tendrían á arreconar las lleys antigas considerantias rancias y retrógadas, l' s' idees anomenadas avansadas innovadoras d' un règimen més ó menos deficient segons la capacitat política que informava als que las redactavan, nos han mostrat tota sa cruesa y totas sas miserias. Catalunya desde la primera meytat del sigle XVIII ha estat subgecte als homes inexperts, que no tenint en compte per res las condicions etnològicas y 'ls anteedents històrics, parets inderrocables del edifici, han posat per cúpula idees á feixos, quiscuna mes estrafteta que transcorrent los temps s' han desmoronat, y al caurer dins las muralles formant barreja de filosofias, han obstruït lo pas á la civilisació, han privat lo camí al progrés y han estroncant las deus naturals de riquesa.

Perxó á mida que 'ls cervells han passat ja lo período algit de convalescencia, pensan y 's preocupan del esferehidor esdevindre de Catalunya sino s' arreconan los motllos de la política filosófica, y are es quant se regoneix mes que may que la solució es una sola, es la basada en las constitucions històricas, la inderrocable perque son fonament es l' exemple, lo Catalanisme.

Es lo Catalanisme sistema racional incompatible ab totas las de-

més fórmulas puig que á totes ellas es oposada. Es lo Catalanisme qui mostra á la llum del dia lo punt ahont l'equilibri es establert, des d' ahont poden manejarsse sens perills los diferents organismes de que depenen tots los rams del treball; lo camí que hi conduheix, labor de centurias y objecte de reformas está disposat á servir altre vegada y és lo Catalanisme qui 'l desbrösta. Lo Catalanisme 'ns diu «del benestar del pays ne depen lo benestar de la familia» y las demás fórmulas 'ns han demostrat, per fortuna y per desgracia á la vegada, que del benestar del partit ne depen la ruyna del pays. Cap dels partits polítichs á la moderna poden lliurarnos del cataclisme imminent, donchs tots tendeixen á assegurar lo pá al que s' aplega dessota una bandera, y lo Catalanisme te un fi més gran y noble, vetlla per los interessos regionals catalans, sense escepcions de classes, y ab complerta llibertat puig regoneixent com á únich é indiscutible gefe á Catalunya, sab de sobras que en la historia de nostra nació s' hi registran fets com lo de Fivaller quan obligá á pagar lo vec-tigal á Ferrán d' Antequera, que demostran la verdadera igualtat en aquells anyorats temps pera 'ls quals suspirém los catalanistas.

Lo Catalanisme 's deixondeix amatent y nostra Patria comensa á sentir los vivificants efluvís de la rihuada de renaixésssa que 's desborda y fertilisará nostre tórrer tant castigat per la plaga centralisadora.

Quatre anys han cumplert desde que un eximi escriptor presidint los Jochs Florals, vesllumant las guspíras de patriotisme que arreu brotavan, donant senyals certeras de que 'l caliu era latent y esperava mans amigas, mans generosas que 'l ventessin: en los brillants períodos de son discurs deya que *la filla dels espadats Pirineus, la que alletá á Indibil y Mandoni no havia mort*. Y Catalunya, senyors no ha mort ni pot morir; la que fou mestressa de Mallorca y de Sicilia, la que ab sos mugrons nutrí á Jaumes, Peres, Martins, y Joans, no pot morir perque están disposats á feria viurer y á deslliurarla del tiránich jou fins ab sas vidas, los descendents d' heroyca rassa enamorats de la terra mare que 'ls hi dona alé é infundeix coratge.

Catalunya no ha mort perque sa nacionalitates com la vella soca, podrán los detralers estellarla ab ma airada, pero las arrels rebrotarán tart ó d' hora y es fé que ja rebrotan. Los rebrols son fornits, las fullas color d' esperança y de justicia gosan l' esplet de la juventut y de la sava antigua, y al somourers per la marinada del catalanisme, son mormoll incessant fa estremir las corcadas socas d' enllá de la riera «catalans—nos diu—nostra personalitat está reconstituintse; en lo cap de Catalunya poseuhi la corona, en sas espatillas lo mantell de regina que tant li escan: aixugueuli 'l plor, feuli compen-

drer que si en avant las trompas guerreras no ressonan victoriosas per Nàpols y Sicília, per Serdenya y 'l Rosselló, la remor benehida dels enginys de la indústria regalará sas orelles: ligueu á la Mare amorosa que si no pot sentir la flayre d' incens dels escrits de Ramon Lull, Pau Claris, y Ausias March, la obra de Joan I deixa sentir sos perfums y sa essencia en la resurrecció de las lletres catalanas.

He acabat, senyors, mon desgirbat treball, y tancó los festetjos ab que 'l Centre ha celebrat las festas de nostre patronal; donant las grácias á tots los que heu contribuít al major lluhiment de las mateixas. Faig públich en nom del Consell General l'agrahiment y felicitó de cor als poetas, oradors, lectors y músichs que han pres part en la vetllada que finá. De vosaltres, senyors, esperém que com fins á la fetxa honrareu ab nostre preseneia aquest casal de la Patria, y vosaltras, senyoras, vindreu á escoltar nostras paraulas que sinó son eloqüents y ressonan toscas, no perxó deixa d'inspirarlas l'amor patri també eran poch polidas las estatuas quan la religió de Cristo era novella. A vosaltres, Senyoretas, gala del saló, també s'os remercia vostra assídua assistencia, puig sou la corola que barreija sos flagrants perfums ab l'oreig suau de las alas de la deesa Patria que munta á sos espays de gloria. Als que teniu la honra de militar en las filas catalanistas si avuy no puch brindarvos una felicitació ja que crespous de dol nos cubreixen, ho faré 'l dia tant ansiat en que al esqueixar los vels, ens presentem á la llum del sol ixent que tenyeix ja ab rosadas tintas l'ample horitzó ahont l'estela de nostras llibertats y grandesas se conserva á despit dels temporals, immaculada.

HE ACABAT.

F A U L A

Un avar pert son tresor
y 's desespera;
no 's pot pas aconsolar
de cap manera.
Vol penjarse y tot seguit
frissós recorda
que li falta lo millor;
falta la corda.

Com la corda val molts sous

—no vol comprarla.

—I si la vengui

—ja sab robarla.

A la força i varen dur

y alegre deya:

—¡Quina sort! morir de franch

jo no m'ho creya.

J. TORRES Y REVATO.

LAS CONFERENCIAS DEL «CENTRE CATALA»

Lo dissapte dia 12 del corrent, tingué lloch en lo saló d' actes de aquèlla patriòtica associació, la quarta de las conferencias públicas que quinzenalment se celebran en aquell Centre, al objecte de donar a conèixer las bases aprobadas per l'Assamblea de l'Unió Catalanista, celebrada a Reus lo mes de Maig d' aquest any.

Don Enrich Durán fou lo conferenciant designat per lo Consell, prenent per tema la base que fa referencia a Eleccions Municipals.

No obstant y tractarse de un assumpto delicadíssim tant per las corrents contrarias que desgraciadament abundan en la actualitat, com per las escabrositats que sempre ofereix tota conferencia que puga atacar front a front a certas y determinadas personalitats, lo senyor Durán ho feu ab tant acert, que en varis períods resultá brillant la seva conferencia.

L'orador doná comens a sa peroració, demostrant al auditori y abogant per la conveniencia y nescessitat de que en lo successiú las eleccions municipals sigan fetas pels Gremis y Associacions de cada localitat, representants de las forsas vivas del pays, que son y deuen esser los únichs administradors dels interessos del poble, rebutxant sempre d' aqueixos cárrechs a tots los elements polítichs que pululan, y que sols viuen a costa del pobre pays que paga, escampant la desmoralisació en tots los assumptos que a ells se confian.

Y digué lo conferenciant.—«Si á dintre de los municipis comensem per tenir regidors surtits de las diferentes sectas políticas que tot ho mangonejan, prostituhint l'administració en la cosa pública—¿Com es possible que jamay poguem portar a las Diputacions Provincials, homes dignes de tan honrosa investidura?; y si ab unas y altras nos deixem imposar per los manipuladors de las farsas políticas, res te d' estrany que en las eleccions pera diputats a Corts, vajan al

Temple de las Lleys, aquells humils servidors de los grans cacichs de la política parlamentaria. Aixís donchs, comensem la neteja de tanta podridura per los fonaments ó siga per casa nostre y demostrém á aqueixos vividors que nos trobaran disposats á barallarnos cuan convinga.

Lo senyor Durán demostrá ab molts arguments la manera factible de posar en práctica pera lo successiu lo verdader sistema de fer las eleccions municipals, donant á coneixer una exposició de datos tan grants, que sentim no poder disposar de mes lloch al obgecte de que nostres llegidors coneguessin en sa totalitat tan práctica y utilíssima conferencia.

Continuá lo conferenciant atacant ab valentia á alguns regidors de Barcelona, especialment dels últims Ajuntaments, als quals los calificá de indignes successors de Fivaller, Claris y altres de que nos parla l' historia de Catalunya, donchs mentres aquestos digníssims catalans haurían donat per Barcelona y Catalunya la seva sanch com aixís ho demostraren, los altres se converteixen en butxins y aprofitan lo seu pas per lo Municipi pera aminorar en lo que poden los bens del poble, en profit sempre de sos propis interessos.

Dedicá en cambi, paraulas d' elogi als senyors Rius y Tauler y Marqués d' Alella. Al primer, per sa brillant campanya de la Exposició Universal que va donar honra y gloria á Catalunya; al segon, per son zel á dintre 'l Municipi de Barcelona, per la bona organissació de las oficinas, havent tingut que dimitir per últim lo seu càrrech cansat dels continuats obstacles del cacich de la Provincia y de sos companys de Consistori.

Lo conferenciant posá de relleu la magnífica campanya moralisadora que feu lo senyor Marqués de Cubas á son pas per l' Ajuntament de Madrit. Ensalsá la exemplar conducta d' aquest magnífich Alcalde, ja que veyent la seva impotencia pera moralisar tanta corrupció y trovantse rodejat d' homes indignes é incapassos d' ajudar-lo, donchs no mes eran obstacles pera 'l logro de sos nobles ideals, va fer dimissió de l' Alcaldia avans que transigir ab las especials recomendacions de certas figuras ministerials,

La tercera y última part de la conferencia la dedicá 'l Sr. Durán á fer un detingut estudi dels Municipis de Sabadell d' algun temps fins avuy. En concepte del orador, en nostra localitat se venen tocant practicamente las funestas conseqüencias de portar á las Casas Consistorials regidors sortits de 'ls diferents bandos polítichs sense haver fet altres merits envers lo seu poble, que los d' estar afiliats á algun dels varis colors de la *Pasteleria Centralista*.

Continuá observant que salvo rarissimas y apreciables escepcions

la major part de nostres regidors deixen de concórrer á las sessions del Ajuntament, falta imperdonable ja que aixó deuría ésser per ell un sagrat deber; mes cóm tot lo seu patriotisme queda reduhit á qu pugan desde la poltrona afavorir als partidaris del seu bando en épocas d' eleccions, obtingut aixó, es tot lo deniés de poquíssima importancia pera los esmentats concejals.

Digué que Sabadell tenia afortunadament homes de talent y de posició moral y material pera desempenyar dignament nostra Alcaldía. mes tan apreciables compatricis no volían, ab sobrada rahó, presidir un Municipi compost la major part de las vegadas, de representants com los aludits anteriorment.

Nos pintá ab vius colors l' estat desgraciadíssim de Policía Urbana y altres moltíssims defectes que no deurían existir en una ciutat com la nostra y acabá la seva peroració ab las següents paraulas:

«Jo, senyors, tindria un goig immens que lo meu poble fos lo primer de donar bon exemple en las próximas eleccions municipals. Procurém, donchs, portar al Consistori verdaders representants del poble, personas digníssimas, que sols se dediquin á fer moralitat, administració y patria.»

Al finalisar la conferencia lo Sr. Durán fou fortament aplaudit y felicitat per la distingida concurrencia.

NOVAS

Ab numerosa y distingida concurrencia com es de costum en tots los actes del Centre Catalá, tingué lloch lo prop-passat dimars, diada de la Assumpció, la anunciada vetllada literaria y musical, organizada per la Secció d'Arts y Lletres del Centre.

Presidí la festa don Anton de P. Capmany com á president de la esmentada Secció, declarantla oberta á dos quarts de deu de la nit. Seguidament lo senyor Quer nos feu sentir en lo piano los magnífichs ballables de la Gioconda, tocats ab la maestría á que ja 'ns té acostumats, seguint en la part musical lo senyor Brossa que cantá la bonica cansó italiana *No 'n torno*, que li valgué entusiastas aplausos, los senyors Guarro y Casas que tocaren dos sentidas composicions á violí y piano uns fragments de Cing Mars y Puritans, respectivament y la preciosa sinfonia de Mignon, en lo piano, á quatre mans y lo senyor Ribot que executá en aquest instrument la magnífica *Fantasia Morisca de Chapi*.

En la part literaria, llegí lo senyor Torras, una sentida poesia de Ribot y Serra titulada *Náufrechs*, lo senyor Grau, la *Creu del Pont Nou* de Marián Vallés, lo senyor Capmany J. la preciosa poesia de Guimerá, *Devan*.

la tomba dels Reis Catòlics a Granada, lo senyor Bedós una poesia humorística original, titulada *La missa interrompuda* y 'l senyor Mena Claramunt, la bonica composició *Maig d'Apeles Mestres*.

No cal dir que tant en la part musical com en la literària foren aplaudits tots quants hi cooperaren, finalisant la vetllada ab un breu parlament del President de la Secció, senyor Capmany, qui feu una curta pero gràfica apologia dels tres mots que componen lo lema del Catalanisme: *Fé, Pàtria y Amor*, dedicant un sentit párrafo a cada un de ellis y acabant son parlament que en rigor de veritat no fou de gràcias, dihent que no las dava per considerar que era una ofensa lo creure tan sols que hi pogués haver en lo saló, qui sens amor á cap dels tres ideals d'aquell nobilíssim lema, tingués necessitat de que se li agraís sa presència, tractantse com en tots los actes del Centre Catalá, de propagar, enaltir y reivindicar la sagrada trilogia de nostra bandera.

«No os dono las gràcias, donchs, digué lo senyor Capmany, os felicito y os aplaudeixo.»

En resum la festa resultá animada y digna de las que se celebran ab tanta constancia en la patriòtica associació que 'ns ocupa y la concurrència ne sortí del tot satisfeta.

La «Academia Católica» d'aquesta ciutat ha repartit lo programa de la romeria que celebrarà lo dia 3 del vinent Setembre a la històrica montanya, de Montserrat.

Per falta d'espai no podem publicar dit document en aquest número, pero prometem fer ho en lo pròxim.

Nostre respectable amich don Joan Permanyer y Ayats, president de 1^a *Unió catalanista* y catedràtic de Dret de 1ª Universitat de Barcelona, ha tingut lo greu pesar de morirseli en lo bó de la joventesa son simpàtic fill D. Francisco de Sales.

Acompanyám en son condol a la molt apreciable familia Permanyer, y desitjám que Deu li concedesch cristiana resignació.

Dias passats tinguerem ocasió de visitar l'Estudi de *Insenyansa Superior ab ampliació de classes de comerç*, dirigit per lo reputat mestre, amich nostre, don Domingo Colillas y Morís, establert en lo carrer del Mitj-dia y que antiguament fou dirigit per lo malaguanyat Sr. Tatxé.

Nos quedárem admirats de las grans reformas fortadas á cap per nostre amich, encaminadas totas a la bona distribució de classes quals compartiments sont admirables.

Lo senyor Colillas ab la seva bona voluntat que 'l distingeix 'ns ensenyá detingudament tots los treballs dels seus alumnos, quedant sumament convensuts de la seva bona ensenyansa y direcció de la mateixa.

La classe de Francés es dirigida per lo intelligent professor don Joan Llenas y la de Gimnassia per lo reputat mestre D. Joseph Clós.

Felicitém al Senyor Colillas per lo seu bon desitj en proporcionar l' ensenyansa de totes aquestas classes que tant acertadament dirigeix y al mateix temps desitjariam que ja que la classe de diu es particular procurés en tot lo que li sigués possible ensenyar als seus deixebles ab la llengua de nostra mare y á més de ferlos-hi llegir com fa lo llibret *Lo Trovador Catalá* escrit per don Antoni Borri y Fontestá, procurés donarlos-hi á conèixer las *Reglas morales y de bona eriansa*, escritas per lo celebrat novelista Pin y Soler, pera ls noys de catalunya, que tan poch profit ne treuen dels tractats d' verbanitat castellana.

Aixís ho esperem del bon zel de nostre amich senyor Colillas.

De la campanya regionalista empresa per la *Lliga de Catalunya* per las regions del Nort, se reben bonas noticias á favor de la «Unió Inter-regional» aprobada per la Assamblea de Reus De la última entrevista tinguda per lo President de la *Lliga de Catalunya* á la ciutat de Pamplona s' ha obtingut bon resultat segons se desprén del telégrama que copiém á continuació:

«Concertat conveni representa'ts d' aquí; aixó está molt bé; surto para Bilbao. = *Alsina*.

La esfera d' acció de dita campanya compendrà també á Portugal, abont las personas més significadas de lu autonomia regional han demostrat desitjs de formar part de dita «Unió».

Lo Museu episcopal de Vich ha fet novas adquisicions. Entre ellas figuran duas hermosas taulas góticas del sigle XV, una ab la anunciació y un altre ab las imatjes de Jesús, Sant Miquel Arcángel y Sant Pau, ofertas per don Ildefons de Casanova; un Sant Cosme molt típic del sigle XVI; un candil de ferro curiosíssim; una morratxa ab incrustacions y espirals de lacticini; un got ab dibuixos en esmeril, una arquimesa poticromada ab incrustacions d' os y boix, y una cornucopia. Proccedents de la antigua Carmo (Carmona) s' han adquirit quatre *patinas* y cinch *lagenas* de terra-cuita, duas *ampullas* y un ungüentari de vidre, unas plaças de bronze, un instrument de ferro, un gerro de pasta y un sepulcre conteniut ossos calsinats y un *annulus*. Sambé s' han adquirit varis atxas preistòricas y s' esperan altres objec-tes igualment notables.

Lo pròxim dissapte dia 26 dels corrents tindrà lloch en lo Centre Catalá una quinta conferencia de la serie acordada pera propagar las beses de la Assamblea de la Unió Catalanista á Reus, anant á càrrech de nostre bon amich don Francisco de P. Bedós la base referent á la *Instrucció*.

Diuen *Las Circunstancias* de Reus que á pesar d'estar tant pr xima la  poca de la verema no s' observa lo més petit preperatiu en lloch, y no 's parla de raïms, ni de preus de manera que aquesta cullita, avans tan valiosa y que en la present  poca era  becte de totas las conservacions, no inspira actualment cap inter s, lo mateix que no existís.

Pot ser si que aquells pagesos compliran estrictament lo que tenen profetisat.

Lo dimecres passat morí en aquesta ciutat després de una penosa y llarg malaltia nostre compatrici don Vicens Trias y Vilageliu (Q. E. P. D.) pare de nostre amic don Joseph Trias.

Bona prova de lo molt que s' apreciava al difunt fou la distingida y numerosa concurrencia que assistí al enterro del que fou en vida un verdader industrial y excelent patrici.

Rebi tota sa familia lo nostre mes sincer p sam per tan irrep rable p dua.

Segons llegim, lo ministre de Ultramar tracta de restablir las direccions de Gracia y Justicia y de Foment.

 Bonich sistema de fer economías!

En una corrida de toros celebrada   San Sebastian y en un dels intermedis, segons temps antichs, la música preludi  lo famós himne regional *Guernica-Koarbola*. En lo moment acab  la cridaria y las vibrants notes del popular cant basch foren escoltadas ab relligiosa atenció, coreijadas en los periodos en rgichs y aplaudidas calurosament.

Acabat un numer s grupo de aficionats navarrès, que d' antich tenen lloch fixo en aquellas corridas, exposaren un gran lletrero en 'l qual, escrit ab lletras grossas, 's lleg a: «Los navarros ab sos furs saludan   Guipúzcoa.»

Ll stima que una manifestació com aquella tingués lloch dintre una plassa de toros, mes aixís y tot bo es que pugui mes  n son esperit lo cant sagrat de la Patria que no las barbaritats del salvatge espectacle.

En lo Cert men literari celebrat   La Bisbal ab motiu de la festa major obtingué la flor natural lo senyor Masifern. Han resultat premiats los senyors Carreras, Ubach, Riera, Agulló y Franquesa. A mes obtingueren accèssit los senyors Marull y Casademunt.

Felicitem   tots los premiats, com també   tots quants contribuiren   la realisació de una festa tan patri tica com fou la de La Bisbal.